

Карп М.А., преподаватель

Львовский национальный аграрный университет, Дубляны

КОГЕЗИЯ И КОГЕРЕНТНОСТЬ КАК СОВОКУПНОСТЬ ТЕКСТОВОЙ СВЯЗИ В БРИТАНСКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ МУЛЬТИМОДАЛЬНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ

В статье рассмотрено когезию (совокупность видов внутритекстовой связи) как особый вид грамматической или лексической связи, что обеспечивает логическую последовательность и когерентность (совокупность видов внешней текстовой связи) как целостность текста, которая заключается в логико-семантической, грамматической и стилистической взаимозависимости составляющих элементов его структуры; обозначено теоретико-практическую проблематику категорий когезии и когерентности британских художественных мультимодальных текстов.

Ключевые слова: когезия (связность), когерентность (целостность), внутритекстовая связь, внешняя текстовая связь, британские художественные мультимодальные тексты.

M.A. Karp, teacher

Lviv National Agrarian University, Dubliany

COHESION AND COHERENCE AS A SET OF TEXT CONNECTION IN BRITISH MULTIMODAL FICTION

The article describes cohesion (a set of inner ways of text connection) as a special kind of grammatical or lexical connection that provides a logical sequence and coherence (a set of outer ways of text connection) as completeness of a text, which is logical and semantic, grammatical and stylistic interdependence of components of its structure; theoretical and practical issues of cohesion and coherence of British multimodal fiction are determined.

Keywords: cohesion (connectedness), coherence (completeness), inner text connection, outer text connection, British multimodal fiction.

УДК 811.161.2'1'24:801.73](045)

І. Каціон, аспірант

Київський національний лінгвістичний університет, Київ

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ “КОНЦЕПТ” У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті охарактеризовано погляди мовознавців на тлумачення терміна “концепт”, визначено спільні риси таких тлумачень, встановлено критерії, за якими тлумачиться зміст поняття “концепт” у контексті сучасних лінгвокогнітивних досліджень: ступінь вербалізації, ступінь соціалізації і ступінь націоналізації.

Ключові слова: концептологія, концепт, критерії об'єктивності концепту.

© І. Каціон, 2014

Друга половина ХХ століття, що ознаменувалася кардинальними перетвореннями для науки загалом, не оминула й лінгвістику. Зміна вектору мовних досліджень з “мова в людині” на “людина в мові” спричинила виникнення і подальший розвиток різних метанаукових галузей, об’єднаних загальною ідеєю лінгвістичного антропоцентризму. У складі когнітивної лінгвістики, що була одним з таких відгалужень, виокремилася лінгвоконцептологія, інтерес до якої не втратив актуальності й сьогодні.

Теоретико-методологічна база науки про концепти була сформована ще на початкових етапах її становлення переважно російськими і українськими вченими. Вони визначили й розтлумачили зміст терміна “концепт”, розробили власні класифікації цього поняття, описали його структуру та методи дослідження. Серед корифеїв можемо згадати О.С. Кубрякову, З.Д. Попову, Й.А. Стерніна, В.А. Маслову, В.І. Карасика, О.О. Селіванову, А.М. Приходька, О.П. Воробйову та інших мовознавців.

На сучасному етапі свого розвитку концептологія представлена переважно значною кількістю праць, присвячених дослідженню тих чи інших окремих концептів на базі вже існуючих теоретичних засад. Через це серед науковців можна почути думки про брак наукової новизни таких розвідок. Проте парадоксальним можна вважати той факт, що, перебуваючи у статусі основного елемента репрезентації цілої сфери науки та остаточно закріпившись у термінологічній базі сучасного мовознавства, безпосередній зміст поняття “концепт” досі спричиняє істотні суперечки у представників різних лінгвістичних шкіл та окремих науковців. Як наслідок, об’єкт дослідження, що має на меті розглянути той чи інший конкретний концепт, інколи залишається питанням відкритим і суперечливим, особливо якщо він не є характерним для досліджуваної мовної картини світу.

У сучасній лінгвістиці вибір концепта для дослідження відбувається переважно трьома шляхами: це або особисті вродобання науковця (як правило, вони представлені загальноприйнятими для всіх націй і культур онтологічними абстрактними поняттями, як-от: ЛЮБОВ, ЩАСТЯ, ДОБРО, РОДИНА і т. д.); або вибір конкретного концепту з переліку тих, що вже визначені у відповідних тематичних словниках та антологіях; або ж дослідження того уявлення, що марковано репрезентує окрему етносвідомість, зокрема КАЛИНА для українців, ВЕРБЛЮД для арабів тощо. Проте постає питання існування концепту КАЛИНА в далекосхідних мовних картинах світу й можливість розгляду даної номінації як елемента концептосфери одного з цих народів. Такі питання свідчать про актуальність проблеми, яку спробуємо дослідити в запропонованій статті.

Метою статті є встановлення критеріїв об’єктивності поняття “концепт” у контексті сучасних лінгвокогнітивних досліджень.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- охарактеризувати погляди мовознавців на тлумачення терміна “концепт”;
- встановити спільні риси таких тлумачень;
- визначити на основі інваріантних ознак дефініцій терміна “концепт” критерії, за якими можна його об’єктивувати.

Невизначеність дефініції концепту, який становить ключове поняття концептології, зумовлена внутрішньою формою і розвиненою багатозначністю латинського терміна (від лат. *conceptus* – “поняття” від *concipere* – “збирати”, “вбирати в себе”, “представляти себе”, “утворювати” тощо). Перше сучасне трактування цього поняття, що базувалося на його певних буттєво-філософських вихідних значеннях, з’явилося у 1928 році, коли

російській філософ С.А. Аскольдов-Алексеев приєднав до загальноприйнятого ще й лінгвістичне значення. Дослідник називає концепти “загадковими величинами”, “ембріонами мисленневих операцій”, вказує на психофізичну природу концепту [1]. Тим самим науковець пов’язує філософське бачення цього терміна з фізіологією людини, проте жодного остаточного визначення не дає, що дозволяє нам погодитися з О.О. Селівановою, яка називає дослідника “провісником майбутнього психологічного аспекту визначення концепта” [2: 239]. Лише з появою концептології у царині східноєвропейського мовознавства у 80-ті роки ХХ століття вчені знову повернулися до вивчення сутності концепта. Сучасні визначення цього терміна, які стали результатом напрацювань багатьох науковців протягом декількох останніх десятиліть, ґрунтуються на різних, інколи кардинально протилежних підходах.

Ж.Б. Краснобаєва-Чорна виділяє сім так званих “векторів” трактування терміна “концепт”. Серед них: логіко-філософський (Дж. Кемені, Ч. Пірс, Г. Фреге), власне-філософський (Ж. Дельоз, Ф. Гаватарі), лінгвістичний (В. Гак, В. Звєгінцев, Л. Резніков, О. Тараненко, П. Чесноков), лінгвокультурологічний (А. Вежбицька, В. Івашенко, В. Карасик, Ю. Степанов, В. Ужченко), когнітивний (В. Дем’янков, О. Кубрякова, З. Попова, І. Стернін), психолінгвістичний (Г. Залевська, О. Селіванова, І. Штерн, Л. Лисиченко) та літературно-культурологічний (Л. Грузберг, В. Зусман) вектори [3: 4].

В.А. Маслова стверджує, що в сучасній лінгвістичній науці можна виділити три основних підходи до розуміння концепту, які базуються на загальному положенні про те, що “концепт – це те, що називається змістом поняття, синонімом до смислу” [4: 59].

Представник першого підходу, Ю.С. Степанов, при розгляді концепту акцентує свою увагу на культурологічному аспекті: “уся культура є сукупністю концептів і відношень між ними”. Як результат, “концепт – це основна ланка культури в ментальному світі людини”. Він посідає центральне місце в колективній мовній свідомості. Дослідник також стверджує, що “концепт є ідеєю, яка включає в себе абстрактні, конкретно-асоціативні та емоційно-оцінювальні ознаки, а також спресовану історію поняття” [5: 17]. А.Б. Соломонік вважає концепт “абстрактним науковим поняттям, що випрацьоване на базі конкретного життєвого поняття” [6: 12], а точка зору С.Х. Ляпіна полягає у тому, що “концепти є своєрідними культурними генами, які входять до генотипу культури. Вони – самоорганізовані інтегративні функціонально-системні багатомірні (шонайменше тримірні) ідеалізовані формоутворення, що спираються на поняттєвий чи псевдопоняттєвий базис” [7: 13]. У свою чергу В.Н. Телія також вважає, що “концепт – це те, що ми знаємо про об’єкт у всій його сутності” [8]. В.В. Красних дає таке визначення концепту: “максимально абстрагована ідея “культурного предмета”, що не має візуального прототипного образу, хоча з ним можуть бути пов’язані візуально-образні асоціації”. А національний концепт В.В. Красних визначає як “найзагальнішу, максимально абстраговану ідею “предмета”, яка має конкретну репрезентацію у (мовній) свідомості й піддається когнітивній обробці, у сукупності всіх валентних зв’язків, які мають національно-культурну маркованість” [9].

Розглядаючи думки авторів, що належать до першого підходу, не можна не згадати про погляди В.І. Карасика, які, з одного боку, генералізують усі наведені вище точки зору, а з другого, – виражають власне ставлення науковця до проблеми. Дослідник характеризує концепти як “ментальні утворення, які становлять значущі свідомі типізовані фрагменти досвіду, що зберігаються у пам’яті людини”, “багатомірне ментальне утво-

рення, у складі якого виділяються образно-перцептивна, поняттєва і ціннісна сторони”, а також як “фрагмент життєвого досвіду людини, пережиту інформацію та квант пережитого знання” [10]

Усі згадані погляди дослідників є беззаперечно влучними й доцільними. Вони розглядають термін з точки зору його метанаукової природи, підкреслюючи при цьому наявність логічних, філософських, психологічних і культурних аспектів. Проте при такому розумінні поняття “концепт” роль мови залишається другорядною, вона становить лише допоміжний засіб, форму вербалізації згустку культури. З цієї причини ми не можемо стверджувати про пріоритетність таких дефініцій перед іншими, адже лінгвістичний аспект такого складного й багатогранного утворення як концепт важко переоцінити, особливо в контексті лінгвокогнітивної парадигми.

Другий підхід, представниками якого є Н.Д. Арутюнова [11] і її школа, Т.В. Булигіна, А.Д. Шмельов та деякі інші дослідники, передбачає, що єдиний засіб формування змісту концепту – це залучення до когнітивної лінгвістики семантики мовного знаку. Так, Н.Д. Арутюнова пояснює концепт, наділяючи його своєрідним власним статусом: “Логіку і лінгвісту важко домовитися про використання таких термінів, як “значення”, “сєнс”, “позначення” і т. д. Логік під терміном “значення” розуміє відношення знака (символа, слова) до позамовного об’єкта (денотата, референта), а лінгвіст з тим самим терміном асоціює поняттєвий зміст мовних виразів (концепт, сигніфікат)”. Цього підходу дотримується і Н.В. Алефіренко, який також дивиться на концепт як на одиницю когнітивної семантики [12]. Як можемо спостерігати, такий погляд дослідників спрямовує визначення концепта в семантико-семіотичну площину, що, на наш погляд, спрощує дефініцію, матеріалізує її, а також максимально наближає до одвічно маргінальної проблеми концептології, яка полягає у розмежуванні термінів “концепт” і “поняття”. Безумовно, очевидним є той факт, що у процесі комплексного розкриття концепта, перше, до чого звертається дослідник, – це його словникові дефініції, які становлять своєрідний “концентрат” прояву колективної національної свідомості. Більш того, за умови якщо такий концепт є частиною іноземної мовної картини світу, то такий підхід часто є пріоритетним у процесі дослідження, оскільки прямого доступу до носіїв обраної мови науковець не має. Проте ми вважаємо, що визначення концепту виключно за його семантичними ознаками є не зовсім правомірним, адже очевидно, що сутність цього терміна значно ширша за зміст поняття, яке лежить у його основі.

Представниками третього підходу є Д.С. Ліхачов [13], О.С. Кубрякова [14] та інші лінгвісти. Ці дослідники вважають, що концепт не виникає просто зі значення слова, а є результатом зіткнення значення слова з особистим і народним досвідом людини, тобто концепт є посередником між словами і дійсністю. О.С. Кубрякова стверджує, що “концепт – оперативна одиниця пам’яті, ментального лексикона, концептуальної системи та мови мозку, всієї картини світу, квант знання”. Також дослідниця переконана, що найважливіші концепти виражені в мові [14: 6].

З.Д. Попова, виходячи з уже існуючих дефініцій інших дослідників, виводить власне визначення поняття “концепт”. На її думку, це “дискретне ментальне утворення, що становить базову одиницю мисленнєвого коду людини, якому притаманна відносно впорядкована внутрішня структура, яка є результатом пізнавальної (когнітивної) діяльності особистості й суспільства і такою, що несе комплексну енциклопедичну інформацію про

предмет чи явище, які відображаються, про інтерпретацію даної інформації суспільною свідомістю та про відношення суспільної свідомості до даного явища чи предмета” [15: 35].

М.В. Пименова також дотримується такого погляду й визначає концепт як “уявлення про фрагмент світу чи частину такого фрагмента, що має складну структуру, яка виражається різними групами ознак, що реалізуються різними мовними способами і засобами”. За її словами, “концептуальна ознака виявляється у відповідних мовних одиницях – репрезентантах концепта, а його повний опис можливий лише за умови дослідження повного набору засобів вираження концепта” [16: 47].

Свою теорію концепту запропонував і Ю.Д. Апресян. Вона базується на таких положеннях: 1) кожна природна мова відображає певний спосіб сприйняття й організації світу, значення, які в ньому виражаються, становлять єдину систему поглядів, свого роду колективну філософію, що нав’язується мовою усім носіям; 2) властивий мові спосіб концептуалізації світу частково універсальний, частково національно специфічний; 3) погляд на світ (спосіб концептуалізації дійсності) “наївний” у тому сенсі, що він відрізняється від наукової картини світу.

Представники останнього підходу, на наш погляд, були найвлучнішими у своїх формулюваннях. Вони органічно поєднали логіко-філософські сторони терміна із семантикою поняття, яке становить ядро номінативного поля концепта, вказуючи при цьому на необхідність репрезентації його за допомогою мовних засобів у вигляді розгалуженого вербалізованого польового утворення.

Ми цілком підтримуємо думку В.А. Маслової, яка вважає, що брак єдиного визначення пояснюється тим, що концепт має складну, багатовимірну структуру, яка містить, крім поняттєвої основи, “соціо-психо-культурний складник”, що не просто мислиться носієм мови, а переживається ним. Його структура містить асоціації, емоції, оцінки, національні образи й конотації, наявні в певній культурі [4: 50].

Крім усіх наведених вище визначень терміна “концепт”, що виражають його сутність з того чи іншого боку, у науковій літературі можна натрапити на тлумачення, які за своїми ідеями становлять поєднання декількох із запропонованих підходів.

С.Г. Воркачов у своїх працях подає одразу кілька визначень концепту, серед яких можемо виділити такі: 1) термін, що слугує поясненню одиниць ментальних чи психічних ресурсів нашої свідомості та тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; 2) оперативна ємна одиниця пам’яті, ментального лексикону, концептуальної системи й мовного мозку, усієї картини світу, що відображена в людській психіці; 3) культурно позначений вербалізований смисл, представлений цілою низкою своїх мовних реалізацій, які утворюють відповідну лексико-семантичну парадигму, одиниця колективного знання, що має мовне вираження і позначена етнокультурною специфікою.

Український лінгвіст А.М. Приходько розрізняє шість дефініційних моделей концепту: “епістемічне утворення, що ґрунтується на усвідомленні інформаційних витоків знань і досвіду людини”; “психоментальне утворення, зумовлене розумінням концепту як продукту людської свідомості”; “етнокультурне утворення, що відбиває уявлення про концепт як концентроване вираження духовно-емоційного досвіду певного етносу, згусток культури”; “прагмарегулятивне утворення, що відображає інтенційний характер використання ментальних сутностей у дискурсі”; “аксіологічне утворення, що є резуль-

татом ціннісних домінант культури”; також автор подає синтетичну дефініцію концепта, що містить поєднання одразу кількох з вищеперерахованих аспектів [17: 43].

Такі визначення хоча й не несуть у собі жодного елемента новаторства у концептології, проте мають генералізаторську функцію і дають змогу майбутнім дослідникам сформулювати власне комплексне уявлення про ключове поняття галузі, у якій вони здійснюють свої розвідки.

З розглянутих вище тверджень ми можемо побачити, що незважаючи на наявність у них певних відмінностей, усі вони базуються на низці беззаперечних спільних ознак, що були запозичені з різних наукових галузей та вкотре демонструють багатогранність природи досліджуваного нами терміна.

Перша об’єднувальна риса полягає у психологічних аспектах концепту. Його визначають як мінімальну цілісну одиницю людського досвіду. При цьому слід зазначити, що мова йде про колективні акумульовані знання в рамках чітко визначеної групи людей, яка об’єднана за певним, переважно національним, критерієм. З причини використання узагальнюючого підходу до процесу виокремлення концепту, зтираються деякі з його характеристик, що є притаманними для кожного окремого індивіда як складової частини такої групи. Як наслідок, досвід людини в цьому контексті розуміється як дещо ідеальне.

Друга ознака, яка впливає з першої, базується на тому, що концепт, як комплексне і цілісне утворення з психоментальним характером, становить собою основну одиницю обробки, збереження і передачі знань від покоління до покоління.

Третя риса розкриває соціальний характер концепту, який втілюється у його асоціативному полі. Такий погляд також висвітлює загальнонаціональний аспект, наявний у дефініціях, проте акцентує увагу на індивідуалізуючому чиннику, оскільки метод асоціативного експерименту якнайкраще об’єктивує досліджуваний концепт з точки зору кожної окремої особистості-носія концептосфери.

Наступна ознака, що прослідковується у всіх наведених визначеннях, полягає у міцному зв’язку концепта і культури, який становить собою один з ключових факторів при трактуванні цього терміна.

Останньою рисою, яка прямо чи опосередковано присутня у переважній більшості наявних визначень, є вираження конкретного концепта різними мовними засобами, що беззаперечно вказує на існування лінгвістичного складника у природі цієї дефініції.

На базі виділених інваріантних ознак ми можемо сформулювати і критерії, за якими визначається об’єктивація того чи іншого окремо обраного концепта.

Ступінь вербалізації – критерій, який свідчить про те, наскільки концепт широко представлений у мові, в рамках якої ведеться дослідження. Він визначається насамперед тим обсягом інформації про поняття, що міститься у різного роду словниках, адже останні є проявом акумульованого колективного досвіду народу. Словники дають змогу свідчити про розміри ядра і периферії концепта (залежно від кількості синонімів і антонімів обраного поняття), а також про ступінь розвитку його польової структури.

Ступінь соціалізації показує існування концепту через наявність у його гіпотетичних носіїв ряду асоціацій, які пов’язані з поняттям, що лежить у основі концепту. На жаль, визначення характеру концептуальності такого поняття становить собою досить складне завдання, адже відомо, що для достовірності результатів, які отримують внаслідок асоціативного експерименту, слід врахувати дуже багато умов під час його прове-

дення, що є майже неможливим при дослідженні іноземної для науковця концептосфери.

Ступінь націоналізації демонструє міру представлення поняття у різноманітних проявах культури етносу, що можна побачити з наявності цієї номінації у прислів'ях та приказках, афоризмах, анекдотах, байках, на картинах та фресках, у піснях та інших проявах народної творчості.

Зважаючи на ці критерії можна стверджувати, що слово чи вираз, які у словниках мають лише переклад, не викликають жодних або майже жодних асоціацій у носіїв мови, а також жодним чином не відображені у народному фольклорі, концептом вважатися не можуть.

Таким чином, розглянувши та проаналізувавши вищеподаний матеріал, ми прийшли до наступних висновків:

1. Термін “концепт” є метанауковим поняттям, який наприкінці ХХ століття оформився в окремих об'єкт для дослідження в рамках новосформованої галузі концептології, що й досі посідає одне з провідних місць у антропоцентричній парадигмі розвитку лінгвістики. У сучасній лінгвістичній науці можна виділити три основних підходи до розуміння концепта, які базуються на загальному положенні про те, що “концепт – це те, що називається змістом поняття, синонімом до сенсу”. Перший підхід розглядає термін у контексті його культурологічної природи, другий – у межах когнітивної семантики, а третій – як посередника між словами і дійсністю. Брак єдиного визначення пояснюється тим, що концепт має складну, багатовимірну структуру, яка містить, окрім поняттєвої основи, “соціо-психо-культурний складник”, що не просто мислиться носієм мови, а переживається ним.

2. На основі запропонованих визначень концепту можна виділити його інваріантні ознаки: 1) мінімальна одиниця людського досвіду в його ідеальному уявленні; 2) основні одиниці обробки, збереження і передачі знань; 3) має соціальний характер, його асоціативне поле зумовлює його прагматику; 4) це основний елемент культури; 5) вербалізується.

3. На базі виділених інваріантних ознак були сформульовані критерії, за якими визначається об'єктивація окремо обраного концепта: ступінь вербалізації (повнота представлення концепту в мові), ступінь соціалізації (можливість дослідження структури концепту через асоціативний експеримент) і ступінь націоналізації (міра репрезентації концепту в різноманітних проявах культури етносу). Таким чином, слова, на які не розповсюджується жоден з цих критеріїв, концептами називатися не можуть.

Отримані результати допоможуть майбутнім дослідникам сформулювати комплексне бачення терміна “концепт”, а також визначити та конкретизувати об'єкт власної наукової розвідки.

Перспективою подальших досліджень можна вважати детальний аналіз поставленої проблеми, присвячений визначенню ступеня об'єктивації окремих концептів, які лише частково підпадають під запропоновані критерії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аскольдов (Алексеев) С. А. Концепт и слово // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста / Аскольдов (Алексеев) С. А. – М., 1980. – 450 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика (напрями та проблеми) / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля – К, 2008. – 710 с.

3. Краснобаева-Чорна Ж.В. Концепт Життя в українській фраземіці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Краснобаева-Чорна Жанна Володимирівна ; Дніпропетровськ. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2008. – 22 с.
4. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика / Маслова В. А. – М. : Тетрасистемс, 2004. – 265 с.
5. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры / Степанов Ю. С. – М., 1997. – 824 с.
6. Соломоник А. Б. Семиотика и лингвистика / Соломоник А. Б. – М., 1995. – 191 с.
7. Ляпин С.Х. Концептология: к становлению подхода / С. Х. Ляпин // Концепты. Научные труды Центроконцепта. – 1977. – вып. 1. С. 11-35.
8. Телия В. Н. Типы языковых значений : Связанное значение слова в языке / В. Н. Телия, – [Электронный ресурс] – режим доступа до статті : www.twirpx.com/file/125790
9. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика і лінгвокультурологія / В. В. Красных / [Электронный ресурс] – режим доступа до статті : www.twirpx.com/file/199957
10. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик / [Электронный ресурс] – режим доступа до статті : www.twirpx.com/file/50665
11. Арутюнова Н. Д. Аномалии и язык (к проблеме языковой картины мира) / Н. Д. Арутюнова // ВЯ – 1987. – № 1, – С. 11-35.
12. Алефиренко Н. Ф. Проблема вербализации концепта / Алефиренко Н. Ф. – Волгоград : Перемена, 2008. – 326 с.
13. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Изв. РАН – СЛЯ – 1993. – № 1, – С. 3-9.
14. Кубрякова Е. С. О когнитивной лингвистике и о семантике термина «когнитивный» / Е. С. Кубрякова // Вестник ВГУ Серия Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – вып. 1. С. 4-10.
15. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Попова, Й. Стернин. – М. : АСТ : Восток-Запад, 2007. – 315 с.
16. Пименова М. В. Душа и дух: особенности концептуализации / Пименова М. В. – Кемерово, 2004. – 385 с.
17. Приходько А. М. Концепти та концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Приходько А. М. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 331с.

Стаття надійшла до редакції 11.09.14

И. Кацион, аспирант

Киевский национальный лингвистический университет, Киев

СОДЕРЖАНИЕ ПОНЯТИЯ «КОНЦЕПТ» В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ЛИНГВОКОГНИТИВНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

В статье охарактеризованы взгляды лингвистов на толкование термина “концепт”, определены общие черты таких определений, а также установлены критерии, по которым можно истолковать содержание понятия “концепт” в контексте

современных лингвокогнитивных исследований: степень вербализации, степень социализации, степень национализации.

Ключевые слова: концептология, концепт, критерии объективации концепта.

I. Katsion, postgraduate student

Kyiv National Linguistic University, Kyiv

CONTENT OF NOTION “CONCEPT” IN MODERN COGNITIVE LINGUISTICS

The article analyzes the scientists' approaches to the definitions of the term “concept”. It deals with the common characteristics of such definitions. It also defines the guidelines of the objectiviation of the sense of “concept” in the context of the modern investigations in the cognitive linguistics field: the degree of verbalization, the degree of socialization and the degree of nationalization.

Key words: conceptology, concept, guidelines of objectivising a concept.

УДК 811.161.2'233:398(477)

Д. Лаврик, аспірантка

Сумський державний університет, Суми

РОЗКРИТТЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МАТЕРИНСЬКОГО КОДУ В ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ КОНЦЕПТАХ «САМОТНІСТЬ», «СЕРЦЕ», «ДУША», «РОЗУМ»

У статті досліджуються етнонаціональні концепти «самотність», «серце», «душа», «розум» та їх властивість, як комплексної структури, поєднувати в собі культурні коди, найосновнішим з яких є материнський, що максимально розкривається у тканині художнього твору.

Ключові слова: концепт, самотність, серце, душа, розум, мовна картина світу, материнський код.

Світосприйняття кожного народу унікальне, як і материнський код, закладений у мові у вигляді концептів та реалізований за допомогою різноманітних художніх засобів авторської творчості.

Поняття «концепт» стало предметом дослідження багатьох учених як зарубіжних, так і вітчизняних: Дж. Лакофа, Д.С. Лихачова, Н.Д. Арутюнової, Ю.С. Степанова, О.С. Кубрякової, В.А. Маслової, В.І. Карасика та ін., проте єдиної точки зору на природу концепту немає.

Актуальність дослідження визначається тим, що поняття «концепт» є недостатньо дослідженим із мовознавчого погляду, що пов'язано зі складністю його ментальної структури та відносною новизною.

© Д. Лаврик, 2014